

LIETUVA

⁶⁰ LAISVA IR NEPRIGULMINGA — DABAR ARBA NIEKADOS ⁹⁹

Metai XXV.

CHICAGO, ILL., GRUODIS (DECEMBER) 28, 1917

No. 52.

"Lietuvos" Istorija

PIRMASAI "Lietuvos" numeris pasirodė gruodžio 10 dieną 1892 metais. Tai buvo pirmutinis lietuvių laikraštis Chicagoje. Nedaug tuomet buvo lietuviškų laikraščių Amerikoje. Teisybė pasakius, nedaug jų buvo ir kitur. Gerai žinome tai, kad lietuvių laikraštijos lopšiu buvo Prūsų Lietuva, kur gimė pirmieji lietuvių kalba leidžiami laikraščiai. Vienok turime žinoti ir tai, kad lietuvių laikraštijos, o ypač su ja ir lietuvių tautinės literatūros bei kultūros, auklėjoja buvo Amerika.

Didžiojoje Lietuvoje, kaip žinome, lietuvių raštas ir spauda tais laikais buvo užginta ir persekiojama; Prūsų Lietuvoje, dėl jos ištartėjimo, negalėjo lietuvių laikraštija kaip reikiant prisigyti ir lietuvių tautinio atgimimo dvasią palaikyti. Liko Amerika, kur, pradėjus skaitlingiems lietuviams spiestis, pradėjo atsirasti lietuviškų laikraščių. Čia, Amerikoje, pradėta dėti mūsų laikraštijai stiprūs ir pastovūs pamatai, ir ant šių pamatų pradėta statyti, ir dabar dar tebestatoma, stiprūs lietuvių laikraštijos rūmai.

Tarpe šių ankstyvųjų lietuvių kultūros darbininkų "Lietuva" buvo viena iš pirmųjų darbininkų, mes, jai gemant Chicagoje, tuomet visoje Amerikoje buvo vos trys lietuvių laikraščiai: "Vievybė Lietuvinkų", tuomet išsidėjęsį Plymouth, Pa., "Saulė" — Mahanoy City, Pa. ir "Garsas" (šiądien jau miręs) Shenandoah, P. Beje, apart šių trijų, čia reik dar paminėti vieną mėnesinį laikraštį "Apšvieta", kurį leido Dr. J. Šiupis iš Shenandoah, Pa. Šiądien šis pirmutinis Amerikoje mėnesinis lietuvių laikraštis jau taipgi yra miręs.

"Lietuvos" Gimimas.

GIMĖ "Lietuva", galėtume pasakyti, prie nepaprastų aplinkybių. Pirmiausia gal bus verta pažymėti tai, kad ji gimė ant griuvusių lenkiško laikraščio. Nedaug tuomet Chicagoje, — net ir visoje Amerikoje, — buvo lietuvių. Teisybė pasakius, lietuvių buvo ne mažas skaitlis, tik jų tautiškai susipratusių lietuvių, buvo nedaug. Didesnį jų dalis buvo sulenkėję lietuviai, glaudęsi po lenkų sparnu.

Nislovas Rokoš ir Antanas Steponavičius, an. Edvardo Steponavičiaus, išleidinėjo Chicagoje lenkišką savaitinį laikraštį var. "Reforma". Laikraštis buvo bepartysis, ir iš pradžių turėjo gerą pasisekimą. Vienok vėliau, užėjus naujam redaktoriui, "Reforma" pakraipa staiga griežtai persikeitė: iš bepartiesio laikraščio ji virto į anarchistiškos pakraipos laikraštį. Tas jai ant sveikatos nešėjo: skaitytojai atsikėlė į kaimą, ir jos leidėjai priversti buvo spaustuvės duris uždaryti.

Tuomet Antanas Steponavičius iš kompanijos pasitraukė, ir spaustuvę pasiliko vienam Rokošiui. "Reforma" spaustuvę stovėjo apie pusę metų uždaryta. Savininkas siūlė ją pardavimui, bet niekas jos pirkti nenorėjo. Visa jos spaustuvė ir redakcija tapinėsi mažame sėkle, kuris buvo pasamdytas prie 567 W. 18th st., arti Blue Island Av. Negalėdamas nusibankrutėjęsios "Reforma" parduoti ir reikiądamas, ką su spaustuvė daryti, Rokoš sumanė ją sunaudoti išleidimui lietuviško laikraščio. Toku būdu, kaip jau buvo pradžioje minėta, gruodžio 10 d. 1892 m. pasirodė ant lenkiškos "Reforma" griuvusių pirmas numeris "Lietuvos", — pirmo lietuvių laikraščio Chicagoje.

Nedidelis tai buvo tuomet laikraštukas: keturių puslapių, šešių kolonų; puslapio didumas 15x21 col. Pirmuoju jo redaktoriu buvo Jonas Grinius, vėliau likęs lietuvių protestonų pastorium.

Pradėjus naujam laikraščiui eiti, pradėjo išleidytojas rasti ir skaitytojų. Bet neilgai buvo lemta Rokošiui "Lietuvą" leisti. Redaktorius ir leidėjas negalėjo tarp savęs susitaikinti: redaktorius pradėjo agituoti prieš leidėją, ir šiam pastarajam agitacija pagaliau taip įkūrė, kad Rokošas prie pirmos progos, išleidęs vos septynis "Lietuvos" numerius, pardavė ją A. V. Zaliauskui.

Tačiau ir prie naujo leidėjo "Lietuvai" nedaug kuo geriaus sekė, nes, išėjus vos šešioms numeriams (nuo num. 8 iki 13-am) A. V. Zaliauskas pasitraukė, ir "Lietuva" vėl perėjo į naujas rankas. A. V. Zaliausko pasitraukimas pasitaikė prie gana nepaprastų aplinkybių.

A. V. Zaliauskas nuo Rokošo nupirko visą "Lietuvą" už \$500. Negalėdamas ir šios sumos užmokėti gyvais pinigais, jis įmokėjo tik \$150.00, o ant likusios sumos \$350.00 išdavė jam hipoteką (mortgę).

Prie Zaliausko laikraščio redaktoriu liko tas pats Jonas Grinius, kuris dėl kokių ten ypatybių nesusipratimų ir dabar nesiliovė Rokošo prie kiekvienos tinkamos, ar netinkamos progos laikraštį užkabinti. Rokošas, suprantama, tik laukė progos, kad "akis už aki" atsikotė.

Ir gera proga greit pasitaikė. Naujas leidėjas perkėlė "Lietuvos" spaustuvę nuo 18-tos gatvės ant Bridgeporto po num. 3321 So. Halsted st., visai apie tai nedavęs žinios Rokošiui, kuris, kaip minėta, laiką ant spaustuvės mortgėję.

Sulyg įstatymų, toks perkėlimas savasties be Rokošo žinios reiškė, kad perkėjas su neįmokėta spaus-

tuvė vogėia pabėgo, kad skolą nemokėtųs. Taigi Rokošas, radęs spaustuvę naujoje vietoje, ją priėmė, ir išstatė ant lietačio, pardavė Petrui Zacharevičiui ir Simanui Leliasui už mortgę vertę, t. y. už \$350.00. Šita suma turėjo būti išmokėta mėnesiais išmokėjimais po \$35.00 kas mėnuo. (Zacharevičius ir Leliasius — abu šiądien jau yra kapuose).

TOKIU būdu, laike vieno pirmo pusmečio "Lietuva" perėjo jau į trečias rankas. Vienok ir šiose rankose jai neilgai buvo lemta eiti. Zacharevičius su Leliasium išėjo iš tai devynis "Lietuvos" numerius (nuo num. 14-to iki num. 22-am 1893 m.) ir toliau laikraščio leisti nebeįstengė, nes pristojo pinigų. Tuomet jie pradėjo vesti derybas su Antanu Olševskiu.

A. OLŠEVSKIS.
Per ilgus metus "Lietuvos" leidėjas, į vieną iš didžiausių ir įtakingiausių lietuviškų laikraščių.

Ir dabar naujų lietuviškų laikraščių likimas yra sunkus. Gi anais laikais jis buvo nesulaukiamai sunkesnis, nes jiems prisijėjo praminti naujus takus, kuriais šiądien ir naujiems laikraščiams jau daug lengviau eiti.

Kuomet "Lietuva" perėjo į A. Olševskio rankas, visa "Lietuvos" redakcija ir spaustuvė talpinosi tuomet mažoje ir ankštoj triobelėj prie 941 W. 33rd Place.

Sunkūs laikai

SPAUSTUVĖ užėmė vieną priešakinį kambarį, kuriamė sykiu su spaustuvė, buvo ir redakcija. Randos už tą "Lietuvos" butą tuomet mokėta \$12.00 į mėnesį. Pirmas A. Olševskio išleistas numeris buvo Num. 23, birž. 17 d. 1893 m. Viso labo skaitytojų "Lietuva" turėjo apie 400. Pats leidėjas buvo ir redaktoriu.

Sunkūs tuomet buvo laikai. Kaip sykiu, 1893 ir 1894 buvo taip vadinami "bado metai". Visoj šalyje, esant Suvien. Valstijų prezidentu Clevelandui, užviešpatavo bedarbė. Chicagoje tuomet galėjai rasti vos penktą, ar šeštą namą užgyventą: visi likusieji turėjo iškabintas lėntas "For Rent", arba "For Sale". Darbininkų daugias buvo be darbo negu dirbančių. Miestas tolesnėse vietose buvo įtaisęs taip vadinamas "soup houses" (valgyklas), kur badaujantiems žmonėms dalindavo župę už dyką.

Taigi tokiu būdu A. Olševskis, paėmęs laikraštį "Lietuva" iš trečių jau rankų su 400 skaitytojų, turėjo visus rastius laikraščiu pagaminti ir alikti visus ofiso darbus, priimti atsilaukančius svečius, norinčius pamatyti pirmojo Chicago lietuviškojo laikraščio redakciją, — apart šito viso, jis dar turėjo pagelbėti ir raides zeceriams statyti. O šitas paskutinis darbas anais laikais nebuvo taip lengvas, kaip kam šiądien tas galėtų išrodyti.

Lietuvių spaustuvinkų, nei zecerių (raidžių rinkėjų) tuomet nebuvo, ir negalima jų buvo gauti. Todėl "Lietuvą" statė lenkai zeceriai, nei žodžio lietuviškai nesuprantantieji. Galima sau išsivaizduoti, koks tai kategorinis darbas buvo prie tokių išlygų. Lenkai-zeceriai kai susitardavo laikraštį lietuvių kalba ir padarydavo iš to "korektą" (mėginamąjį lapą), tai galėdavai "ar nuo galvos, ar nuo vnuodės" pradėti skaityti, — beveik tas pats išdavo, — tiek klaidų būdavo. Reikėdavo todėl po 5—6 kartus korektas skaityti ir vis ir vis naujas zecerių kiaidas taisyti.

Suprantama, kad prie tokių išlygų laikraštį išleidyti buvo arčiau negu baudžiamon eiti. Reikėjo ką nors daryti. Taigi turėjo Olševskis imti vyms lietuvių ir pradėjo juos mokinti spaustuvės darbo.

Dirbamos valandos tuomet buvo ilgesnės negu dabar. "Lietuvos" spaustuvinkai tais laikais dirbo nuo 6 val. iš ryto iki 6 val. vakare. Pačiam gi Olševskiu, anot jo žodžių, prisidėdavo dirbti po 16—18 valandų kiekvieną dieną, neišskiriant ir nedėdienius, — nuo 6 val. išryto iki 10—12 nakties. Tas bus visai neįstabus, jeigu priminsime, kad, apart laikraščio išleidimo, Olševskis vedė dar laivakortų agentūrą ir pinigų persiuntinėjimo ofisą. Tą viską turėjo atlikti pats vienas, nes tuomet samdyti pagelbėjimo nebuvo už ką.

Taigi pirmi "Lietuvos" ir jos leidėjo žingsniai nebuvo gėlimis iškloti, ypač, kad kaip prie kiekvieno darbo, taip ir čir, atsiradavo ne tik draugų, bet sykiu su jais ir priešių.

Kiek traugai stengėsi parodyti savo užuojautą, tiek priešai, stengėsi laikraščiu užkenti ir net pranašavo, kad "Lietuva", girdi, neišlaikysianti nei trijų mėnesių ir turėsianti žlugti. Jie gal ir turėjo tai pamatyti panašiai pranašauti, nes, kaip matėsi, pirmis mėnais "Lietuvos" kelias buvo labai duobėtas.

Nuo šio laiko tiesn pranašavim-

rado nepaprastos energijos ir didelio darbštumo vyrą, kuris, nenuleisdamas rankų, išlaikė tuos blogus laikus ir leimingai išvedė laikraštį ant tiesaus, lygaus ir platus kelo.

Nuo šio laiko pradėdai jau naujas linksmesnis lapas "Lietuvos" istorijai. Laikraštis pradėjo rasti sau daugiau pritarti, jo platinimas žymiai pradėjo augti ir visos laikraščio išleidinėjimo aplinkybės pradėjo gerintis.

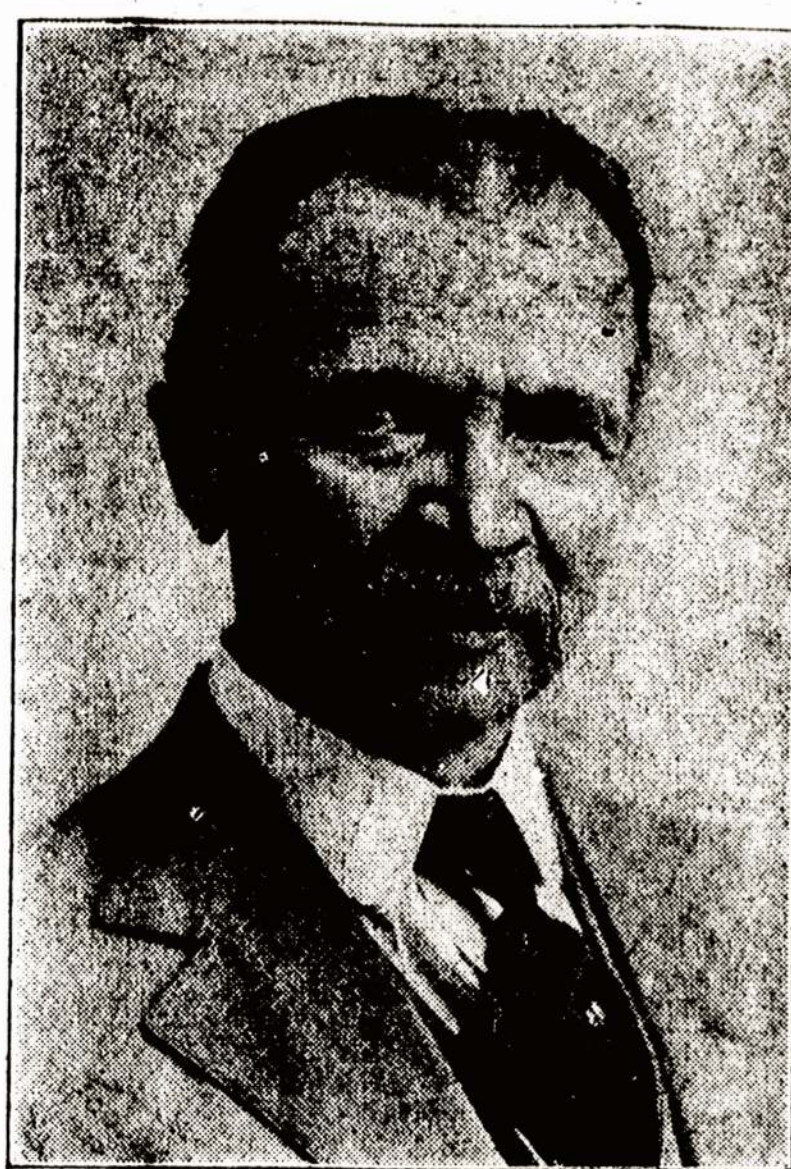
Netrukus, spalio 7 d. 1893 m., "Lietuva" jau persikėlė į didesnę ir patogesnę vietą prie 954 W. 33rd St., kur randos buvo mokama jau po \$35.00 į mėnesį.

Pirmasai nuolatinis redaktorius.

LAIKRAŠTIS tuom tarpu jau tiek prisiplatino ir reikalai tiek pagerėjo, kad pagaliau galima buvo jau ir apie pagelbėjimą pamąstyti. Leidėjas toliau nebegalėjo pats aprėpti visų reikalų ir pasiryžo literatiškąją laikraščio dalį pavesti tam tikram redaktoriui, pats likdamas prie administratyvės laikraščio dalies.

Gruodžio 14 d. 1895 m. pribuvo iš Lietuvos p. L. Šernas (Juozas Adomaitis), kuris ir užėmė "Lietuvos" redaktoriaus vietą, pradėdamas laikraštį redaguoti nuo 50-to numerio 1895 m. Per 22 metus, net iki 1917 metų, jis buvo "Lietuvos" vedėju, ir prie šios progos galima patėmyti, kad jis yra bene vienatintis tarp lietuvių asmuo, kuris visą gyvenimą pasventė publicistikai.

L. ŠERNAS (JUOZAS ADOMAITIS).
Per 22 metus redagavęs "Lietuvą".

Metai po metų, kaip pamatysim žemiau, "Lietuvos" reikalaiėjo vis gėry: greitais žingsniais ji pradėjo, vyti savo senesnius laikraštinkus draugus, ir netrukus, stojo pirmon eilėn viešųjų lietuvių visuomenės darbininkų.

Rugpjūčio 29 d. 1896 m. "Lietuva", kuri iki šiolei buvo prisiglaudusi, tapo sakant, svetimosios kampuose, susilaukė jau savo lėno lizdo: tą dieną ji tapo perkelta į savo ločius namus, kuriojos jos leidėjas A. Olševskis tam tikslui pastatė prie 924 W. 33rd st. kaštais \$7,000.00.

Situose namuose, apart "Lietuvos" spaustuvės ir redakcijos, A. Olševskis įtaisė bankinį ofisą ir tapo įsteiga pirmą didesnė lietuvių knygų krautuvė. Ofisuose dirbo jau keletas žmonių, o spaustuvėj visi iki šiol dirbė lenkai tapo pamainyti naujai išmokintais lietuviams zeceriams.

Šioj victoj "Lietuva" išbuvo 11 metų. Per tą laiką jos reikalai taip išsiplatinę, jog ir šita vieta pasirodė perankšta. Pradėta todėl galvoti apie parupinimą naujos erdvesnės vietos. Aprinkta kampa svarbios Halsted gat. ir 33-čios gatvių, kur ir pradėta statyti didžiausj tuomet lietuvių namą Chicagoje, kaštais šimto tukstančių doliarų. Kovo 1 d. 1907 m. namai tapo pabaigti ir "Lietuva" persikėlė į naują ruimingą vietą. Čia ji randasi ir iki šiam laikui.

Šis namas yra 3 augstų, užima 83 pėdas pločio ir 135 pėdas ilgio. Jo sklepa užėmė "Lietuvos" išleistuvės knygų krautuvė. Pirmojo augsto kampe užėmė A. Olševskio bankas, o iščia pirmą ir antrą namo augstus nuo 33-čios gatvės užėmė "Lietuvos" spaustuvė ir redakcijos kambariai. Likusioji namo dalis tapo pavesta krautuvėms, ofisams ir gyvenimams.

"Lietuvos" atgimimas.

TAIP išrodė išlaukinis, taip sakant, medžiagiškasis "Lietuvos" augimas. Suprantama, kad tokiu augimu turėjo būti ir tam tikros priežastys.

Kaip jau pirmiau buvo minėta, laikraštis gana greit susilaukė nemažos lietuvių visuomenės užuojautos ir parėmimo. Nuo pat pradžių, perėjus "Lietuvai" į pastovias rankas, skaitytojų skaitlius pradėjo greitai didintis ir netrukus pasirodė reikalus ir patį laikraštį didinti.

Nuo Naujų 1897 metų "Lietuva" tapo padidinta nuo 6 kolonų ant 7 kolonų puslapį.

Šito padidinimo vienok neilgam užteko. Po trijų metų (lapkričio 23 d. 1900 m.), "Lietuva" vėl tapo padidinta nuo 7 ant 8 kolonų puslapį, o kiekvienas puslapis padidėjo iki 20x26 colų. Tokiam formate ji išsidinėjo per šešis metus.

Sausio 5 d. 1906 m. "Lietuva" vėl tapo padidinta, šiūm sykiu dvigubai: iš keturių puslapių laikraščio didumą ji virto laikraščiu 8 puslapių, 7 kolonų didumo ir tame pavidale išsina iki šiai dienai.

Pasididinus "Lietuvai" iki aštuonių puslapių didelio formato, "Lietuva" virto didžiausiu tuomet lietuvių laikraščiu. Visos laikraščio raidės tuomet rankiata rankomis. Aišku, kad tai buvo nemažas ir gana kėblus darbas. Todėl gegužio 10 d. 1907 metais "Lietuva" įstatė savo pirmąjį masinį raidėms statyti (linotype). Nuo šio laiko kaip laikraštis, taip ir visos "Lietuvos" išleistos knygos pradėta masiškai statyti.

"Lietuvos" spaustuvė tokiu būdu buvo pirmutinė lietuvių spaustuvė, kuri išdrįso panašios rūšies pagerinimą įvesti. Sakome "išdrįso", nes tikrai tai buvo didelis ir sunkus pasiryžimas: didelis todėl, kad panašių, labai komplikuočių masinių įtaisymų reikalavo didelių kaštų; sunkus todėl, kad tuo laikui nebuvo nei vieno lietuvių, kuris mokėtų ant panašių masinių dirbti, — vadinas — joms raides statyti. Todėl ir vėl prisijėjo imti lietuvių ir mokinti naujo, ikišiol lietuviams nepažįstamo, amato: raidžių statymo masinomis.

Tik po kelių metų ir kitos lietuvių spaustuvės, paėmę pavyzdį iš "Lietuvos" ir pasinaudoję josios patirtimu, pradėjo ir pas save panašias masinas varuoti.

Teisinga todėl, šiądien abelnei visų pripažinti, kad "Lietuva" pirmą praskynė takus modernizkai lietuvių drukorystei ir yra, taip sakant, naujos lietuviškos presos motina.

Netrukus "Lietuva" įsitaisė tris tokias masinas, kurios atsiėjo su viršum dešimis tukstančių doliarų. Apart to, įtaisyta knygų spausdinimui didele, elektrisku motoru varoma mašina, kaštais trijų tukstančių doliarų. Tris mažesnės masinos (Gordon Presos), taipgi elektriskais motorais varomos ir išsuojančios suvirsum tukstanti doliarų, atlieka smulkesnius darbus. Spaustuvėj, apart tankiai extra sandomos pagalbos, nuolatai dirba septyni žmonės, kurie apar sustatymo laikraščio, atlieka išleidžiamų knygų spausdinimo darą, taipgi ir kitus komercijinės spaudos darbus.

Čia neprorai bus paminėjus, kad "Lietuva" podraug yra ir didžiausia lietuviškų knygų išleistuvė Amerikoje: ji yra išleidusi savo lėšomis didžiaus, skaitlių stambių lietuviškų leidinių ir knygų, ir todėl uždėjo pamatą didžiausiam lietuvių knygynui.

"Lietuvos" leidiniai visados atsiųždavo geru darbo atlikimu ir laike visavietinės parodos, atsiubuvusios Paryžiuje 1900 metais, "Lietuva" tapo apdovanota dideliu auksiniu medaliu "Grand Prix," — garbė, kurios iki šiolei neįgijo dar jokia kita lietuvių išleistuvė.

PRIE "Lietuvos" išaugimo prisidėjo labiausiai du veiksniai: besiplatinimas jos leidėjas, p. A. Olševskio birozė, kuris buvo stambiausias lietuvių birozis Amerikoje, ir gabus redaktoriavimas per ilgus metus jos redaktoriaus, p. L. Šerno.

Dalykai vienok šiek-tiek pradėjo keistis nuo apie 1909 metų. P-as Šernas, būdamas jaunesniu ir turėdamas užtektinai sėdinti su laikraščio vedėju, didinus gi laikraštį ir, kaip matėsi, metų p. Šernui, vienam redaktoriui, jau negalimas daiktas. Prisiėjo įsikioti pag-

ky.

Su jais nelabai gerai vyko. Su nekuriomis senam redaktoriui buvo sunkoka susitaikinti: laikraščio pakraipa ir turinys pradėdavo tai vienon, tai kiton pusėn svyruoti — o tankios permaitintos laikraščio pakraipos dar jokiam laikraščiui ir niekados stiprumo nėra pridavę. Ir "Lietuva" pradėjo Dabartinis "Lietuvos" Redaktoriu. tulą laiką svyruoti: šiądien ji lyg socialistiška, rytoj lyg tautiška, po-ryt nei tokia, nei kitokia, kol, užėmus redaktoriaus vietą advokatu B. K. Balučiui, galutinai vėl nusistatė kaip progresyvis lietuvių tautiškas laikraštis, kokių jis ir seniaus būdavo.

ADV. B. K. BALUTIS.
Dabartinis "Lietuvos" Redaktoriu. tulą laiką svyruoti: šiądien ji lyg socialistiška, rytoj lyg tautiška, po-ryt nei tokia, nei kitokia, kol, užėmus redaktoriaus vietą advokatu B. K. Balučiui, galutinai vėl nusistatė kaip progresyvis lietuvių tautiškas laikraštis, kokių jis ir seniaus būdavo.

Iš kitos vėl pusės kiek p. A. Olševskio birozė augimas išpradžių prigėlbėjo laikraščio augimui, tie vėliau jis pradėjo, jeigu ne kenkti, tai bent sulaukyti jo augimą. Pirmiaus Olševskio svarbiausias birozis buvo laikraštis ir išleistuvės birozis, vėliau gi išaugo jo bankinis birozis, kuris užėmė pirmą vietą; laikraštis likosi antrojo vietoj ir tapo lyg ir posumui. Ypač administracijos dalis tapo pusėtinai aplėista, iš ko nemaža rugojimų kilo.

1916 metais užėjo Chicagoje epidemija ant taip vadinamų privatiųjų knygų, kurie kūrė ir p. A. Olševskio bankas pr. Š. Vieni po kito bankai pradėjo griuti. A. Olševskio bankas, besitęsęs ilgiaus už kitus, pagaliau taipgi buvo ba persiorganizuoti į valstijinį banką, duris. Po pusėtinai ilgo laiko jam sekė persiorganizuoti į valstijinį banką versai State Bank.

Perorganizavus banką, p. Olševskis duoti visus savo pašalinius birozius. Toku laikraštis "Lietuva" perėjo šių metų pradžioje rankas pp. Juozo J. Bačkuno ir Jono P. Pajaus kurie, jį atpiko nuo A. Olševskio.

JUOZAS J. BACIUNAS,
"Lietuvos" Bendrovės
Prezidentas.

"Lietuva" yra leidžiama bendrovės vardu Lithuanian Publishing Co., kuri tapo inkorporuota ant \$20.000.00. Prie bendrovės šiuo tarpu priklauso jau 30 žmonių. Patyrimas parodė, kad ir laikraščiai ir visuomenė yra geriausi, jeigu laikraštis yra bendrovės, o ne pavienių žmonių rankose. Kuomet prie laikraščio bendrovės priklauso didesnis skaitliūs žmonių, laikraštis turi didesnę paremimą, lengviau pasigėrėti, o nuo to ir skaitytėjai ir bendrovė turi didesnę naudą.

Dabnai gaunama užklausiama ir patarimai įsteigti dieninį tautiskąjį laikraštį nuo žmonių, kurie nėra užgandinti siaurais partijiniais dienraščiais. Šiandien Amerikoje nėra tokio turtingo žmogaus, kurį galėtų išleisti dieninį laikraštį. Bet bendrovė, kuri yra susipietęs didesnis skaitliūs žmonių, gali tai įvykdyti. Štai kodėl, pasididinus bendrovės narių skaitliniui, jeigu "Lietuvos" dalininkai (šerinkai) panorės ir susitar, tai ateityje galima būtų imtis ir už dieninio laikraščio leidimo.

Kaip dabar dalykai stovi, kuomet abidvi kraštinės srovės turi po dviem vidurinė žmonių lovę, jo neturi, Amerikos visuomeninis gyvenimas nėra pilnai ir tinkamas nušviestas; mūsų politiskame ir plačiame viešame gyvenime nėra lygybės, o be jos ir abiejai platieji lietuvių tautos reikalai šlubuoja.

Vidurinė, arba tautinė lietuvių srovė yra taip sena, kaip senas yra lietuvių tautinis atgimimas ir judėjimas. Vienok šita srovė nebuvo iki šiolie organizuota. Tautiškijai veikėjai dar suliginamai neseniai laikais dirbavo vieni vienai, kiti kiti partijai.

Si srovė pradėjo stipriai organizuotis tik nuo poros paskutinių metų, kuomet ant tautiečių pradėjo permarmkiai lipi kraštutiniai gaivalai—klerikalų ir vienos pusės, socialistai iš kitos pusės.

Dviejai todėl, kad neorganizuoti vidurinė srovie organizatyviame darbe ir nuo socialistų klerikalų, kurie turi po dviem partijai. Tautinė, kuri turi priimti ir rimčiausius lietuvių sąsiuštus, vienok lietuvių visuomenė jau jau neužtenka. Geras, bešalis, kuris dūmės pakraipos dienų nuo žmonių girdėti, susitvėrus stipriai bendrovei, je, rasite, galės užverti ir šią spragą, įsteigti dienraštį. Tačiau tas, kaip minėta, priklauso nuo to, kaip greitai tautinė srovė užbaigs savo organizatyvią darbą ir pagalios nuo pačių laikraščio "Lietuvos" bendrovės šerinkų nutarimo.

Iš Pirmo "Lietuvos" Numerio.

PIRMAS "Lietuvos" numeris pasirodė Chicagoje 10 d. gruodžio 1892 metais. Žingeidu mums buvo, jį jį pažinuti ir pastebėti, ką manė, ką veikė lietuviai prieš 25 metus. Namone, kad ir dabartinis mūsų skaitytėjams bus žingeidu pažvelgti visą amžiaus bertainį atgal—jūs labiau, juk yra ne kuris tuos laikus atmena: išlikusių, yra ne pradėjęs "Lietuvą" nuo pirmo numerio, ar ir dabar ją tebeskaito.

Žemiaus paduodame žingeidesnes ištraukas iš pirmo, antro ir trečio "Lietuvos" numerio, 1892 metų.

SIEKIAI TIE PATIS.

DABARTINIAI mūsų skaitytėjai žino mūsų laikraščio tikslus ir siekius. "Lietuva" neužleidama rankų, šiandien kovoja už lietuvių tautos reikalus; ji šiais suirutės laikais, rasite, daugiaus negu bile kuris kitas laikraštis kvietė ir kviečia prie vienybės, kiek tik dabartinės išlygos leidžia.

Atskleide pageltusius nuo ilgų metų pirmus "Lietuvos" lapus, pirmame jos numeryj, randame, tarp kitko, tokius jos tikslus paskelbtus: [Žingeidumo, dūlikame ir tokią pačią rašybą, kaip ka l tad

in "Lietuva", idant gaivintu lietuviszka lietuviszką kalbą, vienytu pakrikusius, "vartą" rasyt, kuris jau už "vėninku" dirbtu del "oniu, nei pažval" au nemistija "ziadieniskų" daug

Tame pačiame įžanginiame straipsnyje "Lietuva" rašiau:

Matote kaip waitoja musu brolei tewine po jungu sziaurinio smako (maskolaus), kuris nor mums iszpleszt prigimta kalbą, uždraustie mums raszite, skaititie, idant mes tamseis pasilikume, o su tamseis gali padaritie ka nori. Žinoma wisiems mieri maskolaus: ismokit wistus lietuwnus ruskos kalbos per uždraudima lietuviszkų laikraszezių, o paskui be jokio sunkumo pawerstie in stacziatikius.

Kviečiant lietuwnus prie apšvietos, "Lietuva", tame pačiame straipsnyje paduoda čėchių pavyzdį:

"Čekai—rašo "Lietuva" 10 d. gruodžio 1892 metais—turi Chicago 3 diennius laikraszezius: Svornost, Chicago's Listy ir Denni Glasatel, o nedelinij, kwaraba gywa, o tik jejai užsilaiiko. Delto, kad čekai supranta daugiau už mus, jejai iszmano, kad tik per laikraszi gali žmogus apsiszwistie ir savo buwi pageritie.

"Didiele teisybe tame jejai turi, jeigu čekai daugau skaito už lietuwnus ir lenkus, už tai ir mokitesni, o kurie mokitesni tiem lengwiau uždirbt duoca ir turto dastotie, idant ant senatwes ne'ektu baladoties po swetimus kanpus. Čekai wienin-telei per laikraszezius ir politika szios žemes dastire teip daug geru, kad žmogus net nusidiwi. Kur eisi ar in žigumė (paczta), suda, kroma ar dirbtuwe, rasi čekia užimanti nawet labai geras wietas.

Už tai, brolei, nesnauskie, kelkimes isz to amžino miego, inkimes prie skaitinio laikraszezių ir knigu, mokikime wienis kita, gyvenikime broliszko meile, wienybė, ryszkimes wisi in wiena broliszka mazga, neziurėkime ant nuomoniu ir pažwelgu, ale eikime wisi wienu mieriui, turėkime tik wiena misli prie sawes: wienybė, moksla, ir tewyne, tada aturesime waidu tarp sawes, o swiwenytons si-loms sulauksime geresnio buwiu."

Nors šitie pamokinimai yra rašyti prieš 25 metus, bet, kaip matome, jie dar yra geri ir šiandien.

Kas Buvo Lietuvoj Girdet Prieš 25 Metus.

Knygas slapta neša per rubėžį. Cholėra Lietuvoj.

KORESPONDENTAS iš Juodupenų, Suvalkų gub., rašo pirmam "Lietuvos" numerij:

"Lietuviszkį rasziai ir knygos musu tewine platinasi, daugelis žmonių usiminingai perneziuotai slapze knygų per rubėžį. Parubėžnei giewentojai galetu apturetie laikraszezius ir knygas žednam laikie, kad tik butų ant to storiore ir pingas del platiuimo, o paskui žmones pats duotu roda.

Daugelis apszwistie lietuwiu troksta nors pamatytie lietuviszkus rasztus, ale nežyno kur atsi-szauktie. Butu labai naudingu padarytie stacijas pā-rubeži prusu puse isz kur galetu parsiratkti."

Blogi Laikai Lietuvoj.

DIDELEU wagiszezių pas mus negirdetie; isz w-sur eina skundai, kad žmonem blogai einasi, ukinkai paskendia in skolas, gaspadoryste nuplā-kas mės. Daugelis laikie tik pusia szeimynos, o kiti be swetimu apseina.

Mazai ženibu szii rudeni buvo—isz priezasties blogu metu.

Lietuvos Rusai trukdo apszwietima, mokslin-cias tik laikie del kwarnos, mokytnis negauna ne-jokiu knygų naudingu skaititi. Knygas užlaiko teipogi tik del kwarnos."

Kolera Lietuvo mazai kur pasirode, ale ant pawasario wieszapatus pas mus. Blogas maistas, o ieszwartumas musu židu gali ant pawasario gera dirwa duot."

Suvaržymas Ateiwystės.

IR 25 metai atgal Suwienytų Valstijų valdzia jan galwojo apie įvairius budus, kaip suvaržyti ateiwystę Amerikon, kaip tą matome isz pirmo "Lietuvos" numerio. Wiena tokio varžymo priezastis buvo wies-pataujanti tuomet Europoje choleros epidenija, o kita—noras pasiliuosuoti nuo "negeistinių" tamsių ateiwij. Apie tai "Lietuvoj" rasoma sekanciai:

"Senatorijahgas komitetas Suwienytų Valstijų padawe ineszima in aukscziausia valdzia, idant butu sulaikyti emigrantai Europos nog Amerikos ant meto ateinanczio, tai yra: nog 1 Kowo 1893 iki 1 Kowo 1894 meto. Priezastis sulaukimo emigrantu, ira kolera. Amerikiečiai bijosi, idant ateinanczia wasara wela neatsipaiguju kolera ir kad emigrantai neužkrestu Amerikos."

Amerikiečiai labai nekencze ateiwiu tamsuio, ipacz tu, kurie nemoka raszyt ne skaiti*** Už tai waldze Suwien. Valstijų mislina iszlyhot nauja įkaza (instatima) del ateiwis isz Europos, kuris skamba szep:

"Jaigu nog 12 iki 55 metu nemokės raszyt ir skaityt prigimto kalbo, o jaigu yra apsiwedes ir turi szeimina kaipu budaps galwa pamilijos, o neture-dams \$100, nebus inlistas in zemia Suw. W."

Kas Buvo Girdet Chicagoj Prieš 25 Metus.

PIRMAME "Lietuvos" numerij randame pusė-tinai žinių apie ty laikų lietuvių koloniją Chicagoje. Kuomet šiandien skaitoma Chicagoje nuo 50.000 iki 75.000 lietuvių, ir apie pusantro šimto visokių draugijų, anais laikais Chicagoje nebuvo nei 4.000 lietuvių, o draugijų turėta vos septynios. Seniausia iš Chicago draugijų buvo šv. Kazimiero Karaliūčio draugystė, įsteigta dar 1885 metais.

Iš šito numerio taipgi galime patirti, kad pirmi lietuviai atvyko Chicagoj apie 1863 metus, t. y. tais laikais, kuomet Lietuvoj pradėta naikinti baudžiava ir prasidėjo antras lenkmetis.

Skyriuje "Dwasiskas Krutejimas Lietuwiu Chi-cago" randame toki "Lietuvos" reporterio pranešimą:

Lietuwiu Chicagoj pagal musu statistika randa-si arti 4000—Lietuviai prasidėjo apsigywent Chicagoj priesz 30 m. pradzio juju buvo labai ma-zai, tik keleta metu atgal skaitlus juju umai už-augo.

1) Seniausie draugystės šv. Kazimieriaus Kara-liūčio uždeta 1885 m.

2) Kunigaikščio Gedimino uždeta 1891 m.

3) Apweizdos Diewo uždeta 1892 m.

4) Szwento Jurgio 1892 m.

5) Kuopa Lietuviszkos Mokslo Draugystės 1892 m.

6) Teatraliszka Draugyste 1892 m.

— Teipgi lietuwei szy meta sutwere politiszka klubas, kuris taipgi naudingu bus del lietuwiu. Ma-tyt, kad lietuwei Chicagoj dirba, neapsleidžia ki-tais miestais, kad ir kur didenis skaitlus juju randas. Chicago neužlgo bus lietuviszka bažny-cze, laukas del bažnyczos nupirkas, bažnyczia teipgi nupirko mednia, kuri bus perdaginta (mufuota) ant mupirko lauko del bažnyczios."

Cia kalbama apie šv. Jurgio-bažnyčią, kuri šiā-dien randasi tirščiausiai apgywentoj lietuvių koloni-joj, ant Bridgeporto. Anais laikais, kaip matyt iš viršineto pranešimo čia buvo tik "laukai." Kur šiādiej "gazamės" stovi ir didelis Mildos Teatras—tarp Halsted ir Auburn aye., ir 31-32 ir 32-os gat-vių, anais laikais, kaip pasakoja seni lietuviai, bu-vo krūmyų daržas, kur čikagiečiai piknykus laiky-davo, o sekančiam bloke, šale dabartinės šv. Jurgio-bažnyčios, kur dabar randasi "Lietuvos" redakcija, buvo balos, kur, anot senų čikagiečių, "antis sau-dydavo."

Kiek žemiaus rašoma, kad jau tais laikais Chi-cagos draugystės manė apie draugysčių s. swienijimą—tikslas, kurio ir iki šiolie, vienok, nepasisekė at-siekti.

Ateina žinios nog samariu draugyszezių,—rašo "Reporterius",—jog wisi lietuwei—wisos draugystės nori susiwien, idant sandara ir meile wieszapatau tarp wisiu lietuwiu ir idealu wisu tap-tu lietuwyte.

Turime wilti, kad Dwasiskas wadawas musu patapijos neatus szita užnamya, ale ateis in pagelba, paragindamas ir budidams musu brolus."

Pirmutinis Tautiška: Apwaikščiojimas.

PIRMUTINIS tautiškas apwaikščiojimas buvo surengtas Chicagoje istoriko Simano Daukanto pamėnėjimui ir atšibuwo lapkričio 24 d. 1892 m. . .

Apie tai aprašinėjama sekanciai:

"Chicago 24 diena lapkričio ketwerge 8 adina wakaro kuopa Lietuwiu Mokslo Draugystės ap-waikszeziujo diena mirimo S. Daukanto, buwusio Wilniaus universiteto pilozophijos Magistro. Ne-žiurint ant szalto oro, susirinko pusetnas burlis lietuwiu in Hale p. Szymkiewicziaus-811 So. Hal-sted ul. Ant wirsziuko buwo iszrinktas J. Szym-kiewiczia, kuris atidare susirinkima, paswejkidams susirinkusius medlingais žodžiais ir užprasze ant kalbu p. Braculį, Masioni ir kitus.

P. Masionis apipaskojo gyvenima S. Daukan-to ir del ko mjas turimia garbinti musu didwirus. P. Kazlauskas ape naujajenikis ir gražuma musu kalbos.

P. Szymkiewiczze ir Pacewiczze apie didwirus Lietuwas. Akiwensia kalba lajke p. Braculius."

Cia paduodama ilgokas kalbos turinis: apie lie-tuwių tautos paėjimą; apie tai, kad lietuviai tarnavo swetintaučiams, ypač lenkams, ir apie tai kaip vē-lėsniais tik laikais lietuviai pradėjo dirbti ir savo tautos labui, o tarp jų Simanas Daukantas užima pirmą wietą. Kalba baigiasi šitaip:

"Lietuwei sutwere lenkams juju raszlawa, ku-rie szenden teip pueziasi. Kaip mums szirdi sopa, kad isz tokio didelio skaitlaus musu didwiryu tu-rimia tik keleta, o swarbiausies isz juju wisu S. Daukantas. Ar tai newertas gudones lietuwi: szis garstus rasztininkas; ar atsisas nors wiena szir-dis, kuji nesusijudintu ir lupos, kurios neiszartu: Lai giwuoja S. Daukantas!"

Wisas susirinkimas trisk atkartojio Hura!!! ant to apwaikszeziujimas pasibaigė."

Chicago Buvo Plešiku Lizdu.

VIETINĖSE žiniuose paduodama daug žinių apie "razbaininkystes", užpuolimus ir plėšimus Ir nedyvai, kad tokių atsitikimų daug budavo: wiena žinia praneša, kad Chicago "Szezas policijo: gawo pawelijima prijimt 150 nauju palicomonu," o "apt 1893 meto skaitlus palicomonu bus padaugitas ant 600," nesa "wagiu ir razbainiku teip daug pri-wiso Chicago, kad ner tos dienos kad nebut kas ap-draskitas ir apwogtas, newat sumusztas."

Del įdomiaasis aprašymas bene bus sekantis: "Razbainikai, wrgis ir plezikai teip inbaungio gawentojus Chicago, kad be ginklo newienas nesi-keso wakaras waiskzeziote. Pereita nedela, wi-dyri dienos tyus plezikai užspuole ant policimono: wienas pristates rewolweri pre krutines, liepdamas pakelt rankas augstyn, antras waktawo, o treczes apkrauste kisenius; rado tik 15 cent., kurius iszeme ir nucjo. Kas bus, jaigu palicomonus wi-dydy dienos apwagia, tai gawentojus be ginklo gali apwogt wagys kad tik jienų pasidabos."

Iš Lietuvių Gyvenimo Bostone.

PIRMAS "Lietuvos" numeris pažymi "Baisų at-sitikimą" tarp Bostono lietuvių sekanciai ap-rašyme:

"Baisus atsitikimas Bostone. Buvo tai 17 12P-uo (1892 m.) 9 ad. wakaro 17 Kasparą, damk

kuri die nu. Dasi: sirgo, kad deku storiorei uakta. ties."***

Kaip Sutiko Pirmą Pasirodymą.

STRAIPSNELYJ "Pabludelis" taip aprašinėjama atsivertimą vieno suvkiečėjusio lietuvio:

"Atwazewau in Chicago jau suwirsz 4 menesei, apsisitojau widuri miesto ant Randolf ul. pas wo-kieczius. Turedamas darba ir užgada, kaipio lietu-wis, negalejan užmrszitie sawo wiengencziu, atrades proga pradejau kiausinet, kur zpsigywena Lietu-wiai; nieks negalejo man pasakitie, ant žodzio Li-thuanian uzrodiojio ant Italienu, kada pasakeu kad isz Rusijos tai uzrodiojio ant žuju, per 4 menesius ne-galejan atrastie lietuwiu, waiskzeziujau skersai ir iszilgai miesta, kiausiau snekanczius, mislijau tik iszgirsiu nors wiena lietuwiszkai kalbanti, kur, ane duko lietuwiu.

Ateinu in wiena Restauracija, kur szwar zwoznes užeina, imu laikrašti "Tribune" randi strapsni Lithuanian people, o teip gi atradau kartu minawota "Lietuva" teip nudziugau, ka, mirszau apie pietus; kogreiczian nusipirkės ta meri "Tribune" begau pas mano gaspadoriu, kieli, kuris man iszgulde ta strapsni. Si o-akiwumu ant atrazo "Lietuva" waziawau; už ad-nos keliones atradau "Lietuva". Kas mano buvo per džiaugsmas, kada asz pamaczew lietuwiszka laik-raszi spandsinant. Spautuwe-dasziojau, kad lie-tuwei kialeta jau laikraszeziu iszduoda. Priesz pa-žinima "Lietuwas" asz turejau klaidinga supratima ape lietuwnus: iszanges pas wokieczius, priprates prie gyvenimo didelu miesta, nekedsamas sodiecziu, wisi neturejau supratimo ape sawo wiengenczius: skaitcezu lietuwnus už tamseuse tauta, liginau su "Czinimenais" nimsite, brolei, iman užpikta, asz bu-damas tarp swetintauzių, prisizurejes gyvenimui visokiū giminių; matydams, kaip lietuwei wirsta in lenkus, in Wokieczius ir rusus, ko ne patenijau ne pas wiena tauta szio pasaule, usztaj iszidejau in asz lietuwestes; laikui sawe už wokieci, ir buo-labai supikes jaigu kas mane butu pawadines lie-wiu. Teip pat, kaip daugel musiszkii piksta, jij newadina lenku.

Kad ir asz galejan in wokieta pasiwer-t ir nieks mane nepažino, ale wienok dusze r buvo pakakita, stokawo man ko, asz patis ilga laika mano dwasia kankino slogutis. jokia zabowa negalejo nuwaryt nog m nok atejo walanda, kada asz isz to pajae, dziau, tai buvo susipažinimas su "Lietuva" iszduotojais, jejai man inkwepe dwasia, lietuwytes, jejai mania atgaizwino, nog szio laiko, asz esu swei-kas ir pakaingas ant dwasios; dabar man ne reik bu-tie slapuku, drasei ir linksmiai isztariu priesz kiek wiena swetintauti: asz lietuws."

Apgarsinimai Pirmam "Lietuvos" Numerij.

APSKELBIMAI užima visą paskutinį (ketvi-tą) "Lietuvos" puslapį. Iš jų galimė šį-tą patirti, kaip pramonė tuomet pas Chicago lietuwnus stovėjo. Išviso pirmame "Lietuvos" numerij yra 38 apgarsinimai. Iš jų, lietuviszkų biznierij apskel-bimų yra tik šeši; lenkiskų biznieriu—11; likusie—amerikonai.

Tarp lietuviszkų apgarsinimų yra: 3 salinai (Juozapo Dzialtwos, Aznko ir Jurgio Gustačio), wienas šifkorėjų ir pinigų siuntimo ofisas (K. Sa-wickio, 572 Noble st.), wienas apgarsinimas, kuria-me skelbiama, kad "pas W. Wasilauska galima pi-gei nupirktie wisas prietaisas del uzejemo gros-nes" prie 817 Decon st." ir pagalios skelbiama "Lietuviszkas Daktaras T. Kodis, pabaiges-moksla dak-taristos Petersburgje ir gydo wisokias ligas."

Lenkiskų apskelbimų daugiau. Tarp jų yra 3 advokatai, wienas sudzia, wienas "kolektorius ir No-tarijuszas, wiena restauracija ir t. t.

Cia pat randame apskelbimą pagarsėjusio "Kar-taus Wyno Juozo Trinerio." Šita firma, išaugusi šiādien į didelę įstaigą, garsinasi "Lietuvoj" ir iki šiai dienai.

Kelios Mintys iš Pirmųjų "Lietuvos" Numerių.

Nuo pat savo pradžios "Lietuva" vadawosivi tri-mis swarbiausiais obalsiais, kurių ir iki šiai dienai ji prisilaiko. Tais obalsiais buvo: Tėwynės Lietuvos laisvė, wienybė tarp visų lietuvių ir apšwiete, be kurios nei Lietuvos laisvė, nei lietuvių gerovė yra negalima.

Apie tai randame keletą trumpų minčių, isreikš-čių "Lietuvoje" dar 17 d.gruodžio 1892 metuose. Štai ką tos dienos "Lietuvoje" randame:

Nereik buti ne aristokratu, nei demokratu. Tas Lietuwa myli, kuris kiekvieną sawijką už broli skaito. Vienas mieriis lietuwių—jame musų garbė: tu-rėtie Lietuwa liuosą.

Geriausis ginklas už arnotas, už dinamitą—tai wienybė tarp lietuwninkų.

Kaip sutvertie wienybė? Išmesti tuos, kurie prieš wienybę stoji, o wienybė susitwers.

Daugelis apie mokslus swajoja, istorijos neismoksta.

Na apie apšwiete kal-ką nor žmones apš-

tytojai.

K. S. JOKUBAITIS, „Lietuvos“ skaitytojas nuo pat pirmo numerio, 1892 metų.

erio. Ne tik skaitė ir skaito, bet ir toliaus manė skaityti, nes, sako, be jos apsieiti negali: suspažino su „Lietuva“, pamėgo ją ir susidraugavo. O senus draugus bene tik karšto lenta gali perskirti.

Tokiais „Lietuvos“ veteranais yra pp. B. Andrešūnas ir — Jokubaitis, — abu iš Chicago. P. Andrešūnas gyvena prie 3135 W. 37th pl., o p. K. Jokubaitis, laiko rakandų krantu prie 3245 So. Morgan st.

Sulaukus savo sidabrinio jubilėjaus, „Lietuva“ siūnčia šitiems savo seniems prieteliais širdingus vėlimus ir pasveikinimus, — idant kartu, geroj sveikatoj ir gerame pasivedime, sulauktume apvaikšioti aukštinį 50-metų jubilėjų.

Dabartinė „Lietuvos“ redakcija neturi pirmų „Lietuvos“ metų rekordų ir todėl negali patikrinti vė senų skaitytojų. Gal bet, kad apart pp. Andrešūno ir Jokubaitio, tokių yra ir daugiau. Jeigu meldžiame dovanoiti, kad jų surasti negalėjome, šome mums apie tai pranešti, kad galėtume ir šį garbingą jubilėjų rekordą įtraukti.

ENO SKAITYTOJO ATSIMINIMŲ.

(nušėvičius rado, Chicago atvažiavęs.)

VYKAU aš Chicago, — pasakoja p. B. Andrešūnas, — liepos 20 d. 1886 metuose. Taigi jau bus daugiau negu 31 metas atgal.

Kitokia tuomet Chicago buvo ir kitokia buvo lietuvių kolonija. Šiandien Chicago lietuvių kolonija yra didžiausia visoje Amerikoje. — skaitoma, kad bus nuo 50 iki 60 tūkstančių lietuvių. Kuomet aš atvažiavau, Chicagoje buvo vos 7 lietuviškos šeimos ir ke-
liolika pavienių. Ir jie gyveno iškrie, sunku buvo juos surasti.

Atvykau Chicago pats vienas; neturėjau jokių pažįstamų, nei giminių.

B. ANDREŠUNAS, „Lietuvos“ skaitytojas nuo pat 1-mo numerio, 1892 m. pat 1-mo giminių.

Apie anų laikų „burdus.“

Sunku buvo tais laikais. Net ir „burdų“ ne taip lengva buvo anuomet susirasti. Kalbos nemokėdamos, kur žrogus dėsiai! Pas svetintaučius neprimdavo, nes „foreineriai“ anais laikais baisų liamą keldavo, tai grūdėnės, kur galėjome.

Pamenu vieną vietą, mės būvome 18 jėnų, arba burdingėrių. Gulėdavom po 3 vienoj lovoj, kiti—apie 5 ar 6 vyrai—gulėdavo tiesiog ant aslos.

Seimininkams, kurie norėjo jėnūms laikyti, taip pat buvo sunku, nes namų savininkai nenorėjo „foreinerių“ įsileisti: mat budavo kaip įsikrausto tau į namus tūzinas ir pusantro tokių „burdingėrių“, tai durys neužsidaro: vieni išcina, kiti įeina „pantukės“ nešiodami... Gėrimas ir dainos neduodavo žmonėms ramybės nei dieną, nei naktį. Budavo, žiūrėk, mėnesį pragyvenki tokioj kompanijoj, tai namų bosas, atėjęs, ir prašo „mufuoti“ toliaus.

O savų namų lietuviai tuomet dar neturėdavo. Taip dalykams stovint, nors imk ir lusk į skylę. Teisybė pasakius ir lysdavo,—kagi padarysi. Negalėdami gauti rėdų namuose, budavo lysdavo į beizmentus, kur jau niekis kitas negalėdavo gyventi,—nelyginant kaip šiandien chiniečiai ant Clark st. Buvo tokių lietuvių, kurie turėjo geriaus akis prasitrynę. Tie gyvenėdavo prie čechų ir švariai užsilaikydavo, bet tokių anais laikais buvo labai mažai.

Gyvedavo draugiškai.

Sutikimas tarp lietuvių anais laikais buvo geras. Paguododavo, pravardžiavimų ir užkabinimų iš pravardžiavimų tankiausiai kaip „valsakinis.“ „O tu kauniškas, ar

skaitlius Chicagoje, pradėjo savo šeimą.

at graugus Amerikon traukt. Ir skaitlini pargėjus, sutikimas tarp lietuvių dar ilgai buvo geras. Budavo pasitaiko koks „balinkas“—tankiausiai iš priežasčių krikštynų, ar varduvių—tai visi lietuviai, kiek jų aplink budavo—ir vedusie ir pavieniai—susiedavo ir įvoni po 40 ar 50 žmonių ir visi gražiai pasilinksminėdavo, padainuodavo—sąkytum, kad visi yra vienos šeimos nariai.

Chicago miestas tais laikais dar trumpi buvo mažas. Kur dabar miestas užia, kaip, sakysim, ant Bridgeporto, ar Town of Lake, anuomet buvo pelkės ir laukai. Kur dabar gražūs ir dideli mūrai, anais laikais kornus sėjo ir kopustus sodino. Ne tik gatvėkarių, bet nei gatvių čia tais laikais nebuvo istaisyta; kur-nekur stubele stovėjo, o kad prie jos prieiti, tai per grabes ir purvynus lentos budavo nutiestos.

Ape darbus.

Darbus tuomet Chicago lietuviai praeiau us užimdavo. Nekurie dirbo Stock-Yarduose, o kiti prie geležinkelio, „kaipo“ „seksen-hands“, kaip dabar italai dirba. Mokesties tais laikais mokėdavo po \$1.00 į dieną; stock-jarduose mokėdavo po \$1.50 į dieną, bet pilnos savaitės neišdirbdavo, taip kad ant savaitės žmogus uždirbdavo \$6—\$7; o jeigu įvorydavo iki \$8.00, tai jau budavo gerai. Bet ir pinigų turėdavom, nes pragyvenimas ir randos anais laikais atsidavo pigiai.

Kiek vėliaus lietuviai subruzo mokintis geresnių darbų: daug grėbėsi už molderystės, kiti pradėjo mokintis daildydystės; daugelis pastojų prie sortavimo senų popierių prie Spoko (dabar jau miręs), kuris tuomet buvo „bosu“. Šitie lietuviai, kaip mės tuomet vadindavom, buvo mandriausi Chicago lietuviai.

Ten bedirbdami, lietuviai pradėjo organizuoti draugijas. Pirmos draugijos nepanėmė, ji netrukus mirė. Jai pakrikus, susiorganizavo šv. Kazimiero draugija, kuri dar gyvuoja ir iki šiol.

Dar pora žodžių apie darbus. Prie darbų, kas lietuviams labiausiai iki gyvo kaulo daėdavom, tai tie mūsų taip vadinami „broliai paliokai“. Kaip, budavo, papulsi tarp paliokų dirbti, tai gyva prapultis lietuviui budavo. Žingsnio vieno, budavo, nepadarysi, kad paliokai tau nepadarytų kokio „žbytko“. Ant geležinkelio „pikius“ ir lopetas, budavo, ar paslėpdavo, ar ant blogesnių pamaišydavo; stock-jarduose lietuviškos plaučiai ir ismatomis blaškydavo ir būrį trindavo; „freithaazės“ baksus ant kojų versdavo ir ne vien tankiai sužeisdavo, šydydavo ir pravardžiuodavo lietuvius. Ir ką tu žmogus žingsni padarysi, budavo! kalbos nemokėdamos, nei vyresniems negalėdavai pasiskųsti; lietuvių buvo labai mažai, o lenkų ir anais laikais budavo kaip amaro—tai nei kailio jiems išlipti lietuviui neturėjo jokio „čėnėdas“.

Tarp amerikonių, švedų ir vokiečių kai patekdavom dirbti, tai budavo džiaugimės, kad gerai budavo, o kaslink lenkų, tai lietuviai tuomet butų velji su velniu sykin dirbti, negu su palioku — taip jie skardiniai su lietuviais apsieidavė.

Ilgų-ilgų istorijų galima butų apie tuos laikus pripasakoti, bet žmogus jeigu pradėtum viską pasakoti, tai ir viso laikraščio neužtektų. Taigi dar tik po žodžių pridėsiu apie laikraščius.

„Lietuva“ skaitydamas visados šveikas budavo.

Jokių lietuviškų laikraščių tuomet Amerikoje dar nebuvo. Keli mės traukdavom laikraščius net iš Prūsų Lietuvos, kur tuomet ėjo „Varpas“ ir „Ukininkas“. Kiek paskiaus pasirodė ir čia Amerikoje „Vienybė Lietuvių“, o paskui „Saulė“ — abu laikraščiai ėjo tuomet Pensylvanijos valstijoj, kur buvo daugiausia lietuvių prie maių.

Netrukus pasirodė ir „Lietuva“, kuri buvo pirmu lietuvių laikraščiu Chicagoje. Aš buvau „Lietuvos“ skaitytoju nuo pat pirmo jos numerio ir čia pat galiu pažadėti, kad skaitysiu ją, kol mano akys neaptems ant visados.

Kodėl man „Lietuva“ patiko? Ji man patikdavo ir patinka dėl daugelio priežasčių. „Lietuva“ skaitydamas, niekados pilvo skaudėjimui neapsėrgu, nes ji visad penėjo mane ir peni švieži, sveika ir nesugeidusi maistu, kuris suteikia protui sveikatą. Tėmėjau, kad nekuriuos laikraščius skaitydamas, kitas žmogelis: šioke ar tokio fanatizmo apsirija ir galvelę karštligės įgūna; brolis brolį, lietuvis lietuvi tuomet „pjauna“, kaip žvėrys badosi, ba matai, kaip sakiau fanatizmo apsirijo ir protą sau suardė.

Is „Lietuvos“ aš niekados per 25 metus tokio maisto megaudavau. Rupinisi ji apie lietuvių, kaip motina, gražiai augino, gerai mokino, visus lietuvius prie vienybės traukė.

Už tai ačiū ir lai ji gyvoja dar ilgus amžius visų lietuvių naudai!

B. Andrešūnas.

Cicero, Ill.

Skaitau „Lietuva“ visuomet,—jau bus daugiau negu 20 metų. Peržiūru ir kitus laikraščius, kurių prigimė po „Lietuvos“ jau nemažas būrelis. Bet kas man puole akin, tai tas, kad kituose laikraščiuose daugiausiai apie savo partijas kalbama, baramasi ir pesamasi, o „Lietuva“ nors jeigu kada ir prabyta, bet visgi joji yra daugiausia pažokinančių straipsnių, visų puskių žinių ir smagaus pasiskaitymo. Aš nežinau, kaip aš galėčiau be „Lietuvos“ apsieiti. Matau, kaip kiti laikraščiai garsi šūkai, kad tik jie vien įsą darbininkų geradėjai. Gyvenu aš Amerikoje jau ilgus metus ir iš savo šono patėmėjimo galiu pasakyti, kad „Lietuva“ yra daugiausiai naudingas atnešusi lietuviams darbininkams, negu visi tie rėksniai į vieną maišą kruvėn sukišti, „Lietuva“ drožia teisybę stačiai į akis, nieko nepasidama, vien tik ant lietuvių gerovės atbūdama. Nuo „Lietuvos“, kada reikia gauti, „pamokinimą“ visi kurie pereina rubėžius, ar tai butų kunigai, ar socialistai, ar laisvanaujai.

Atvažiavau Amerikon 1893 metais ir patekau ant pirmų „Lietuvos“ metų.

Skaitytojų Balsai

Nors „Lietuva“ negarsino pirm laiko apie savo 25-metines sukaktuves, vienok daugelis atėjo laikių, pasveikintinių ir linkėjinių nuo mūsų darbininkų ir skaitytojų. Visų jų mės ir prie didžiausio noro negalime sutalpinti į šitą numerį. Sirdingai dekuodami už sąjaušmą ir gerus vėlimus, mės žemiaus paduodame tik ištraukas ir tik tiek kiek vieta mums leidžia. Apleidami daugumą vėlimų, žemiaus paduodame daugiau siai tik nekurius ramones apie „Lietuva“.

Brooklyn, N. Y.

„Lietuva“ yra atkūsi labai didelį kultūrišką darbą per visą savo ėjimo laiką. Kas joį man ypatingai patikdavo, tai jos pakasta į visokių mūsų gyvenimo sluogsių judėjimus, jos bealiskumas ir jos nuomonių pusėtinas platumas. „Lietuva“ bus bene vienintelis laikraštis tarpe visų ankstyviausiai ėjusį lietuvių laikraščį (išimant „Aušrą“ ir „Varpą“), kuris suprato žurnalistikos takslą ir uždavinius. Savo skaitytojus informuoti visu kuo kas tik atsitinka ne vienoje kokioje nors partijoj, ar llokoje nors (sakysim savo) tautoje, yra tikrasis žurnalistikos uždavinys. To „Lietuva“ iki paskūniausių laikų turėjosi.

Perėjus „Lietuvai“ į naujas rankas [i rankas dabartinių leidėjų. Red] daugelis, tų tarpe ir aš, abejojo, begu tiktai nepersimaišys ir „Lietuvos“ visuomeninė taktika. Skaitytojai, kiek man žinoma, atydziai sekė naujų leidėjų naujus žingsnius, begu tik jie nepakryps kurion nors siauresnėn linkmėn, negu ėjo per tą ilgą savo pagirtinos buosenos laiką. Ir šitas akytas skaitytojų tėjimimas pagalhaus jiems suteikė tik džiaugsmą: „Lietuva“ pasiliko ištikima žurnalizmo tradicijoms.

Nežinau, gali but kad lietuvių laikraštija dar nepriaugo iki to, kad galėtų lengvą gyvenimą turėti iš švaresnio publicistikos lauko. Gali but ir „Lietuva“, kaip ir kitus mūsų laikraščius masina sekti tūli mūsų sensacijiniai laikraščiai, kurie pataikaudami minios palinkimus-troškimui sensacijų, labai puikiai tarpsta ir turtus krauja.

Bet šitokios rusės žurnalistikos yra ne kultūros neėjų, tikrai tikrosios žurnalistikos karikatūra. Tokie laikraščiai nesutveria tautų istorijos. Pavyzdžiū yra koks vienas-kitas ir mūsų laikraščiu, kurie savo laiku buvo labai populiariški ir leidėjams turtus sukerovė, bet dabar tapo beveik visai užmiršti. — Juos po kojų paspyrė ta pati minia, kuriai iki šiol taip sirdingai pataikavo.

Tuom didesnė garbė yra laikraščiu, kuris nors vargo keliais eina, bet savo tautos istorijoj palieka neišdildomas pėdsakas, kaip kultūrnešio. Ikišioliai „Lietuva“ teikiu laikraščiu ir buvo. Jei ji pasiliks ir toliaus savo principuose, tai jos garbinga vieta mūsų kultūros istorijoj yra užtikrinta. Sveikinu „Lietuva“ ir lieku jai, su tikra pagarba, N. N.

KUOMET MĖS BUVOME JAUNI.

Kuomet aš pirmu kartu susipažinau su „Lietuva“, tai ji buvo vos trijų metų amžiaus, o aš tuom laiku buvau už ją šešiolika metų vyresnis. Nors ji buvo dar mažutėlė, bet man jos budas taip patiko, kad aš be jos negalėdavau apsieiti. Budavo vieną kartą savaitėje aš butinai turėdavau su ja pasimatyt, o kada suėdavom, kiek linksmumo, kiek rimty pasikalbėjimų turėdavom!

Nor ji buvo jaunutė, vienok abelname gyvenime ji man daug pamokinių suteikdavo: kokių kelis metus man su ja padraugavus, pradėjo mano akis plačiau užgriebti abelus mūsų darbininkų reikalus, plačiau supažinti Lietuvos žmonių padėjimą ir pasaulio politiką. O ką ji man papasakodavo apie dienos bėgančius klausimus, aš visuomet jai daugia patikėdavau, negu kam kitam, ir jeigu man pareidavo su kitais draugais „diskusoti“ ką norint, aš visuomet nurodydavau „Lietuva“, kaip teisingiausių žinių bei informacijų šaltinį.

Kuomet „Lietuvai“—sukako apie 12 metų amžiaus, aš pasiryžau su ja supažindinti ir tuos žmones, kurie jos iki tam laiku dar nebuvo matę. Visųpirmausiai aš perstatydavau ją žmogui, apibrieždamas jos nuopelnus lietuvių tautsčiai labai per dvyliką metų ir pasakydavau, kad susipažinus su ja, galės sau rimtai perleisti subatvakarius ir nedėlios dienas, kad nerėkės kur surukusioj smulkėje sėdėti prie kazrų, arba alkuinėms barus šluostyti. Atrasdavau daug tokių žmonių, o ypatingai jaunų vyrų, kurie nesikalbėdami užmokėdavo man 12 perstatymą po \$2.00.

Aš tuom laiku gyvenau Mahanoy City, Pa. o „Lietuva“ kaip gimė taip ir gyvena Chicago, Ill. Tai man prisiedavo su ja vesti korespondenciją. Aš rašinėdavau trumpus žinutes iš lietuvių bėgančių gyvenimo nuotikių. Ji visuomet mano prašėjimus sunaudodavo, ir net kitiems pasakodavo. Linksma prisiminti jaunus dienas, praėjus laikus! Tai buvo kitasyk. Šiandien ji jau sulaukė 25 metų amžiaus, o aš?... Aš senstų, bet ir dabar aš nors nedaug bet visviena kas savaitė turiu patraukimą su ja pasimatyti: ji man ir dabar davinėja nemazai naudingų patarimų.

Kuomet „Lietuva“ nužengė į antrą bertainį amžiaus, tad ir linkiu kiekvienam lietuviui su ja susipažinti; linkiu, kad tie, kurie ją pažino per 25 metus ar ir trumpesnį laiką, kad pasistengtų „Lietuva“ perstatyti savo draugams.

Mums, kaip žmonėms, yra lemta gyventi penkis-šešis dešėtkus metų, o „Lietuva“ gali gyventi taip ilgai, pakol bus žmonių kalbančių lietuviškai. Tad lai gyvuoja „Lietuva“ per amžius! Lai neša šviesą mūsų tautiečiams be rėalos ir toliau, kaip kad nešė ją per šiuos 25 metus.

A. B. Strimaitis.

Chicago, Ill.

Nuo tulo laiko aš jau skaitau „Lietuva“ ir ji man patinka delei keleto priežasčių. Redakciniai jos straipsniai yra paprastai stiprūs; rupestingamas savo skaitytojų ir abelai lietuvių gerove visuomet juose užima pirmą vietą. Ji nesivaiko ir neįeško jokių humbugiškių skelbėjų ir jos apgarsinimų skyrius yra taip atsargiai vedamas, kad žmogus gali pasitikti tais apgarsinimais, kurie „Lietuvoje“ telpa. Žinios jūsų laikraštyje paprastai buva įvairios ir teisingos: barnių ir peštynių daug mažiau negu kitose; „Lietuva“ visados stipriai traukia visus lietuvių kruvon. Štai kodėl man „Lietuva“ patinka ir štai kodėl aš ją skaitau.

Todel sustokim visi eilen ir lai „Lietuva“ mūs veda ir toliaus taip, kaip ji vedavo iki šiol!

Jonas F. Judeika

Morrisville, Pa.

„Jūsų regimentas netrukus rengiasi išeikauti Francuzijon ir aš keiausiu. Todel su širdies skausmu turiu aš sustoti nekuriam laikui skaityti tą gražų laikraštį „Lietuva“. Bet vienok, jeigu nepraeisiu karė, tai nepraeis mano širdy ir atsiminimas apie „Lietuva“, kurią aš skaitau tikru draugu kiekvieno lietuvi—ar jis jis butų darbininkas, ar kas kitas. Šiam laikrašty aš atradau daugiaus negu kur kitur teisybę, tikro patriotiskumo, lietuviskumo ir tikrų pamokinių...“

P. Vuptis.

Chicago, Ill.

Kiekvienam lietuviui, kuriam apeina tėvynė Lietuva, jos dabartis ir ateitis, laikraštis „Lietuva“ yra tikras šaltinis, iš kurio geras tėvynainis semia sau ne tiktai dvasiską, peną geresniam pažinimui lietuvių reikalų, bet taipgi semia sau iš jo ir spēką ir toliaus darbuotis Lietuvos ir lietuvių naudai.

Tegyvuotoja jūsų laikraštis, skelbdamas vienybę ir skleisdamas apšvietą tarp mūsų išeivijos Amerikoje.

C. Kairis.

Cleveland, Ohio.

„Atnaujinkit mano prenumeratą, ba aš nerandu švaresnio laikraščio už „Lietuva“. Skaiciau daug laikraščių, skaitau ir musiskę „Dirva“, ji buvo švaresnis laikraštis, bet pereita vasarą pradėjo garsinti „stebuklingus“ daktarus. Ir aš buvau paklausęs. Gerai, kad radau „Lietuvoj“ perserejimą, tai mažai ištraukė iš manęs tie humbugieriai. Jeigu ne „Lietuva“, tai bučiau neapsižiūrėjęs ir butų man gerai kišenių paklyntje.

Lai gyvuoja „Lietuva“!

K. Sakalauskas.

Chicago, Ill.

Malonu man yra išreikšti šiandien geriausius vėlimus darbščiam jūsų laikraščiu „Lietuvai“. Jis nemažai yra pasidarbavęs, lietuviskoje dirvoje. Ir per jo pasidarbavimą susilaukiamė dabar jau geresnių, nes lietuvių visur kila. Todel atkartodam syki savo vėlimus, veliju, kad „Lietuva“ ir toli tokiais keliais, kaip ji ėjo iki šiol. Tegul ji stovi ant sargybos mūsų visuomenės ir tauto

Apie 20 metų „Li

Nors priminėjau vieną ir aprenku sau geresnio laikraščio už bodu man be jo butų.

Pr. Suteika.

„Lietuva yra vienas iš moksliškiausių ir padoriausių laikraščių Amerikoje. Jis gaivina ir augina lietuvių, o iškasė grabų humbugieriškiems daktaram ir kitokiems apgavikams.

J. Zakaras.

Užeim aną dieną į „Lietuvos“ redakciją su tulais reikalais ir čia dagirstu, kad ateinantis „Lietuvos“ numeris žada paminėti 25-metines savo sukaktuves. Porą žodžių iš tos priežasties ir aš noriu pasakyti.

Atvykus į Sav. Valstijas, mano pirmuoju iš lietuviškų laikraščių buvo „Lietuva“, kurią užsirašiau gruodžio mėnesį 1893 m. ir pasilikau jos nuolatiniui skaitytoju ir platintoju net iki šiai dienai, t. y. per 24 metus. 1896 m. „Lietuvos“ išleistoji pajieskojus agentu, aš likausi keliaujančiu „Lietuvos“ agentu ir lietuviškų knygų platintoju, važinėdamas po Connecticut'o, New York'o, Maryland'o ir Pensylvanijos valstijas. Per istisus 8 mėnesius, važinėjantiais apgyventus miestelius, nemaža tekė del skleidimo laikraščio ir knygų; daug patyriau lietuvių gyvenimų ir daug paskleidžiau šio laikraščio kaip ir įvairaus turinio knygų.

1901 m. pakviestas p. Olševskio, atvažiavau prie „Lietuvos“ administracijos ir čia per keliolika (11-12 metų) buvau prie laikraščio ekspedicijos ir knygyno užveizda.

Suprantama, man šis laikraštis visuomet buvo mielas skaityti ir iš jo pasimokyti, nes visuomet „Lietuva“ buvo ir yra vienas iš tikrų dabotųjų lietuvių reikalų, ir jam tas vardas Lietuva, mano nuomone, pilnai tinka. Kiek žinau, visi praklinesni—dori lietuviai skaito „Lietuva“, ir man yra linksma, kad sulaukėm jos 25 metų jubilėjaus. Nuo savęs aš linkiu, kad „Lietuva“ rastųsi kožnoj lietuviškoj grūnjoj, kaip nuolatinis šeimynos šveias ir kėlei per amžius.

M. vartala

Kadangi 25 metų sukaktuvės jau artėja, progos noriu išreikšti savo širdies vėlydamas kopasėkimą.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.

—bet tegul lietuvių būna vienas.